

יחידה 6: ראש השנה פרק א משנה ה

חילול שבת בחודש בו הירח נראה בעליל

משנה זו ממשיכה ודנה בחילול שבת על ידי העדים לצורך קידוש החודש. המחלוקת במשנה היא במצב שבו הירח נראה בעליל – בבירור.

משך הוראה מומלץ: שיעור אחד

מטרות

1. הישג **מבנה**: התלמיד יארגן את המשנה לפי רכיבי הכאמד"ט.
2. הישג **הבנה ופרשנות**: התלמיד ידע מתי יש לחלל את השבת לפי תנא קמא ולפי רבי יוסי, וידע לזהות בדיוק על איזה מקרה הם חולקים.
3. הישג **הבנה ופרשנות**: התלמיד יבין את הטעמים של שתי הדעות (הטעם לדעת רבי יוסי הוא שאם הירח נראה בעליל, בבירור, בוודאי ראו אותו גם בירושלים ואין צורך לחלל את השבת כדי שיגיעו עדים).

פתיחה

קישור למשנה הקודמת: למדנו שהעדים צריכים לחלל את השבת בזמנים מסויימים. מהם? המשנה שלנו ממשיכה לפרט את הדינים של חילול שבת על ידי העדים.

גוף השיעור

א. לשון חכמים

השיחה בין הילדים מטרתה לעורר את התלמידים להבין בדיוק למה הכוונה 'מחללין עליו את השבת'. כיוון שהם למדו זאת במשנה הקודמת ניתן לקרוא את השיחה בין הילדים ולבקש מהתלמידים לענות לגלעד ולהסביר למה הכוונה 'מחללין עליו את השבת'.

לאחר מכן ניתן הסבר על צורת המשפט 'בין ש... בין ש...' שמופיעה פעמים נוספות במסכת ראש השנה. כתיבת משפט מסוג זה על ידי התלמידים תוודא הבנה של מבנה המשפט.

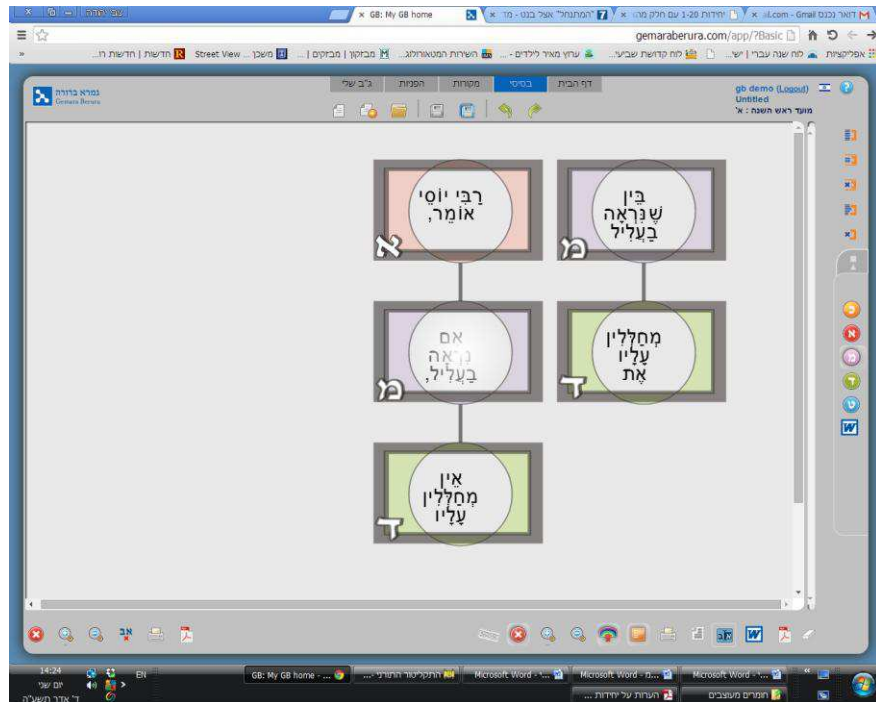
ניתן לתת לתלמידים לתרגל את המשפט ממשניות נוספות:

לפניכם דוגמאות נוספות למשפט שמופיע בו המבנה בין... ובין... הסבירו את החלק המודגש בכל משנה.

- א. מרחיצין את הקטן **בין לפני המילה** (ברית מילה) **ובין לאחר המילה** (שבת יט, ג)
- ב. רבי אליעזר אומר יום טוב הסמוך לשבת **בין מלפניה ובין מלאחריה** (עירובין ג,ו)
- ג. וחכמים אומרים **בין בתחילה בין בסוף** (שבת יג,א)

ב. מבנה

כיוון שמבנה המשנה פשוט יחסית זו הזדמנות טובה ליצור ממש תרשים ולא רק טבלה. להלן תרשים המשנה בצורתו הפשוטה. ניתן גם לקשר בין דברי רבי יוסי לבין המקרה הראשון 'בין שנראה בעליל' בין שלא נראה בעליל' אך כך נראה לנו פשוט יותר להבנת התלמידים.

לאחר בניית התרשים חשוב שהתלמידים יתבוננו בתרשים, ינסו להסיק ממנו מסקנות ושאלו עליו שאלות. הפעם התלמידים מתבקשים לשאול שאלות על המקרים שבמשנה. זהו בסיס חשוב להבנת המשנה, מה ההבדל בין שני המקרים שכתובים? למה הכוונה נראה בעליל? ושאלות נוספות.

ג. הבנה ופרשנות

במילוי הטבלה התלמידים שמים לב שתנא קמא כולל בדבריו שני מקרים, שבשניהם לדעתו יש לחלל את השבת, ואילו רבי יוסי מבחין בין המקרים. הטבלה היא כלי חשוב כדי לברר את נקודת המחלוקת. **בבירור נקודת המחלוקת ישנם שני שלבים: במה הם מסכימים ובמה הם חולקים.** חשוב מאד לשים לב לשלב הראשון – המשותף ביניהם, כדי להגיע להבנה מדוייקת של המחלוקת.

משימה 3 עוסקת בטעם לדברי רבי יוסי (דברי תנא קמא ברורים – אם צריך לחלל את השבת אין סיבה לחלק בין המקרים).